

Radio Wolna Europa

Radio Wolna Europa (*Radio Wolna Europa/Radio Swoboda*, ang. *Radio Free Europe/Radio Liberty*) – rozgłośnia finansowana przez Kongres Stanów Zjednoczonych, utworzona w 1949 z połączenia "Radia Wolna Europa" i "Radia Swoboda". Swoją misję określa następująco: "Promować wartości i instytucje demokratyczne przez rozpowszechnianie prawdziwych informacji i idei".

Audycje tworzone są w ponad dwudziestu językach i nadawane na falach krótkich, przez satelity i Internet oraz retransmitowane lokalnie w wielu krajach na falach średnich i ultrakrótkich.

Historia

Radio Wolna Europa utworzono w 1949 w Nowym Jorku, jako medialne ramię "Narodowego Komitetu na Rzecz Wolnej Europy". Miało swoją siedzibę w Monachium, było finansowane przez CIA. Pierwszy program został wyemitowany na falach krótkich do Czechosłowacji, 1 czerwca 1950. Radio Wolna Europa nadawało do krajów tzw. "demokracji ludowej", które po 1945 dostały się pod wpływ Moskwy oraz republik bałtyckich (USA nie uznały ich wcielenia do ZSRR). Radio Swoboda transmitowało swoje audycje do pozostałych 12 republik Związku Radzieckiego.

W latach 90. rozgłośnie popadły w problemy finansowe, rozważano nawet poważnie ich likwidację. Ostatecznie skończyło się na przeniesieniu w 1995 rozgłośni z Monachium do Pragi, do budynku po byłym parlamencie czechosłowackim niedaleko placu Waclawa, подарowanym RWE/RS przez prezydenta Czech Václava Havla. Serwisy czeski, słowacki i węgierski zostały włączone w struktury krajowych rozgłośni tych państw. W tym czasie RWE/RS rozpoczęła nadawanie audycji m.in. do niektórych krajów powstałych po rozpadzie Jugosławii, do Iraku i Iranu (już wcześniej działał serwis afgański), a także w językach północnego Kaukazu. Największym serwisem pozostaje całodobowy serwis rosyjski.

Audycje RWE/RS były intensywnie zagłuszane przez służby bezpieczeństwa państw komunistycznych. Jak podaje w swoich wspomnieniach Jan Nowak-Jeziorański, koszty zagłuszania były mniej więcej trzy razy wyższe od kosztów nadawania audycji. Ze względu na sposób propagacji fal krótkich^[1] zagłuszanie nigdy nie było w stanie zakłócić wszystkich audycji. 18 listopada 1956, w czasie zamieszek ulicznych w Bydgoszczy protestujący zdemolowali znajdującą się na Wzgórzu Dąbrowskiego radiostację zagłuszającą. Tydzień później władze ogłosiły, że rezygnują z zagłuszania, jednak w rzeczywistości sytuacja w eterze nie uległa zmianie, bowiem nadal utrudniano odbiór poprzez radiostacje zagłuszające z terenu ZSRR, Bułgarii, Węgier, Czechosłowacji i Rumunii^[2]. Pracowały one do 1 stycznia 1988, ze szczególną intensywnością działając w czasie inwazji na Czechosłowację w 1968 oraz podczas stanu wojennego. Komunistyczne służby bezpieczeństwa przeprowadzały również bezpośrednie ataki przeciwko RWE/RS. Zamordowano kilku pracowników, przeprowadzano zamachy bombowe. Wielu pracowników RP RWE było szykanowanych poprzez anonimowe telefony z pogróżkami czy fabrykowanie spreparowanych donosów przez Służbę Bezpieczeństwa (np. przypadek Macieja Morawskiego, francuskiego korespondenta Rozgłośni Polskiej RWE). Na początku lat 50-tych słuchanie radia było ścigane i karane przez wojskowe sądy rejonowe wyrokami 2-3 lat pozbawienia wolności za "szerzenie wrogiej propagandy".

Dzisiaj odwiedzający praski budynek stacji przechodzą przez wykrywacz metali, ze względu na obawę przez zamachami planowanymi przez niektóre dyktatury. Obecnie zagłuszane są czasem audycje nadawane do Iranu. Były też doniesienia o zagłuszaniu lokalnej stacji UKF retransmitującej audycje w Kijowie.

Od marca 2009 Radio Free Europe/Radio Liberty mieści się w nowo wybudowanym budynku w praskiej dzielnicy Hagibor, położonym 10 minut od centrum Pragi.

Początki programu w języku polskim RWE: okres nowojorski (1950-1952)

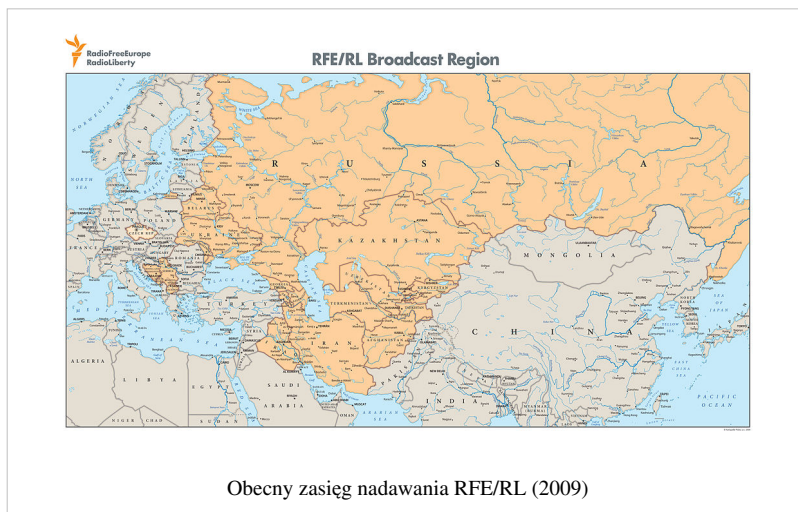
Radio Wolna Europa zaczęło nadawać swe audycje w dniu 4 lipca 1950. Programy polskie półgodzinne, a następnie godzinne nagrywane były w studio w Nowym Jorku, wysyłane pocztą lotniczą do Niemiec i nadawane z anteny pod Frankfurtiem. Pierwszym szefem niewielkiego zespołu redakcyjnego w Nowym Jorku został były urzędnik służby dyplomatycznej RP, Lesław Bodeński. W rok później zastąpił go Stanisław Strzetelski, przedwojenny publicysta i redaktor "Wieczoru Warszawskiego"

Rozgłównia Polska RWE (1952-1994)

W latach 1952 - 1994 istniała polska sekcja Radia Wolna Europa. Dyrektorami Rozgłośni Polskiej RWE w Monachium byli: Jan Nowak-Jeziorański (1952-1976), Zygmunt Michałowski (1976-1982), Zdzisław Najder (1982-1987), Marek Łatyński (1987-1989) i Piotr Mroczek (1989-1994). W okresie PRL była najczęściej słuchanym (i systematycznie zagłuszonym) radiem zagranicznym.

Języki, w których nadaje obecnie Radio Wolna Europa/Radio Swoboda

- albański
- arabski
- awarski
- azerski
- baszkirski
- białoruski
- czeczeński
- adygejski
- dari
- gruziński
- kazachski
- kirgiski
- krymskotatarski
- macedoński
- ormiański
- paszto
- perski (jako Radio Farda)
- rumuński
- rosyjski
- serbski
- tadżycki
- tatarski
- turkmeński
- ukraiński
- uzbecki

Książki dotyczące działalności RWE (wybór)

- Zbigniew Błażyński, *Mówi Józef Światło. Za kulisami bezpieki i partii 1940-1955* (słowo wstępne Jan Nowak-Jeziorański; Polska Fundacja Kulturalna 1985, ISBN 0-85065-180-8 [2 wydania]; 1986, 1988, 1989; Oficyna Wydawnicza "Rytm" 1990; Polska Fundacja Kulturalna - Wydawnictwo LTW 2003, ISBN 83-88736-34-5; ponadto liczne wydania II obiegu wydawniczego przed 1989)
- Richard H. Cummings, *Cold War Radio: The Dangerous History of American Broadcasting in Europe, 1950-1989* (McFarland & Company, Jefferson 2009, ISBN 978-0-7864-4138-9)
- Jolanta Hajdasz, *Szczekaczka czyli Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa* (Media Rodzina 2006, ISBN 83-7278-205-9)
- Zygmunt Jabłoński, *Gabinet figur radiowych* (Pogląd, Berlin 1985, ISBN 3-924686-02-5)
- Anatol Kobyliański, *Wędrowki pana Anatola* (Agawa 1996, ISBN 83-85571-05-1)
- Marek Łatyński, *Ogród angielski 1. Wspomnienia z Radia Wolna Europa* (Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej 1997, ISBN 83-227-0987-0)
- Paweł Machcewicz, *"Monachijska menażeria". Walka z Radiem Wolna Europa* (Instytut Pamięci Narodowej - Instytut Studiów Politycznych PAN 2007, ISBN 978-83-60464-44-1; seria: "Monografie", t. 33)
- Jerzy Morawski, *Głosy z Monachium* (Interpress 1993, ISBN 83-223-2640-8)
- Maciej Morawski, *Łącznik z Paryża* (Instytut im. Stefana Grota - Roweckiego, Leszno 2007, ISBN 83-921389-9-6; wydanie 2, uzupełnione pt. *Łącznik z Paryża – Rzecz o weteranie zimnej wojny*, Instytut im. Stefana Grota - Roweckiego, Leszno 2009 [właśc. 2008])
- Jan Nowak-Jeziorański, *Wojna w eterze Tom I 1948-1956* (Odnowa, Londyn 1985, ISBN 0 903705 53 2; liczne wydania II obiegu w Polsce oraz wznowienia krajowe po 1989)
- Jan Nowak (Zdzisław Jeziorański), *Polska z oddali Tom II 1956-1976* (Odnowa, Londyn 1988, ISBN 0 903705 64 8; liczne wydania II obiegu w Polsce oraz wznowienia krajowe po 1989)
- Jan Nowak-Jeziorański, Jerzy Giedroyc, *Listy 1952-1998* (wybór, opracowanie i wstęp Dobrosława Platt; Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum 2001, ISBN 83-7095-052-3)
- Andrzej Paczkowski, *Trzy twarze Józefa Światły. Przyczynek do historii komunizmu w Polsce* (Prószyński i S-ka 2009, ISBN 978-83-89325-87-7)
- Konrad W. Tatarowski, *Literatura i pisarze w programie Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa* (Universitas 2006, ISBN 83-242-0426-1)
- George Urban, *Radio Wolna Europa i walka o demokrację. Moja wojna w czasie zimnej wojny* (przeł. Maciej Antosiewicz; Prószyński i S-ka 2000, ISBN 83-7255-764-0)
- Violetta Wejs-Milewska, *Radio Wolna Europa na emigracyjnych szlakach pisarzy. Gustaw Herling-Grudziński, Tadeusz Nowakowski, Roman Palester, Czesław Straszewicz, Tymon Terlecki* (Wydawnictwo Arcana 2007, ISBN 978-83-60940-20-4)
- Kazimierz Zamorski, *Pod anteną Radia Wolna Europa* (Wydawnictwo Wers 1995, ISBN 83-901606-2-5)
- *Pięćdziesiąt lat Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. Materiały sesji jubileuszowej* (red. Daria Nałęcz; Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych 2003)
- *PRL atakuje Radio "Wolna Europa". Teksty, rysunki i karykatury z prasy, radia, telewizji i wydawnictw książkowych* (wybór i wstęp: Alina Grabowska; Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum 2002, ISBN 83-7095-055-8)
- *Radio Wolna Europa w polityce polskiej i zachodniej* (materiały z konferencji naukowej, zorganizowanej w dniach 30 listopada – 1 grudnia 2007 r. na Uniwersytecie Warszawskim; pod red. Andrzeja Borzyma i Jeremiego Sadowskiego; Stowarzyszenie Wolnego Słowa 2009, ISBN 978-83-924585-3-1)
- *Tu Rozgłośnia Polska Radia Wolna Europa* (wybór tekstów: Alina Perth-Grabowska, Bogdan Żurek; red. Andrzej Dusza, Krzysztof Dobrecki; "Przegląd Koniński" na zlecenie Stowarzyszenia Pracowników Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa, 1995, ISBN 83-904212-0-8)
- *Wokół Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. Materiały konferencji naukowej* (red. Władysław Stępniaik; Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych 2002)

- *Wspomnienia pracowników Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa* (red. Alina Grabowska; Oficyna Wydawnicza "Rytm" 2002, ISBN 83-88794-64-7)

Przypisy

- [1] w godzinach wieczorno-nocnych odbiór odbywał się na falach średnich, między pasmami zajmowanymi przez radia Budapeszt i Rzym
[2] K. Błażejewski "Tu mówi radio bum bum", Express Bydgoski 11 II 2011

Linki zewnętrzne

- Radio Free Europa/Radio Liberty – strona internetowa (<http://www.rferl.org/>) (**Błąd! Nieznany kod języka: en. Sprawdź listę kodów.**)
- Stowarzyszenie Pracowników, Współpracowników i Przyjaciół Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa Imienia Jana Nowaka-Jeziorańskiego (<http://www.wolnaeuropa.pl>)
- Archiwum dźwiękowe Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa (<http://www.polskieradio.pl/68/793/artukul/285368>)
- Strona internetowa Sekcji RWE przy Stowarzyszeniu Wolnego Słowa w Warszawie (<http://wolnaeuropa.org>)
- Pierwsza audycja Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa (<http://www.polska.pl/aktualnosci/kalendarz/kalendarium/article.htm?id=101782>)
- Nagrania z Narodowego Archiwum Cyfrowego (<http://www.nac.gov.pl/pl/rwe>)

Źródła i autorzy artykułu

Radio Wolna Europa Źródło: <http://pl.wikipedia.org/w/index.php?oldid=33304844> Autorzy: ABach, Allegro, Andros64, Antares, Bukaj, Buldożer, C4, CommonsDelinker, Elfhelm, Ewa.kun, Grubel, Gładka, Halibutt, Julo, Kandelabr, Kicior99, Kmarius, Kocio, Koziolatek91, Kuba G, Litwin Gorliwy, Lorn, Lzur, Maikking, Masur, Mathiasrex, Matusz, Odi profanum, Patern, PawelMM, Piotrus, Polimerek, Polski8, Qwertyy, Remedios44, Siedlaro, Skalee, Spacejam2, SpiderMum, StAn, Starscream, Szumyk, TR, Tomas, Tomasz Wachowski, VGA, Wilniuk, 47 anonimowych edycji

Źródła, licencje i autorzy grafik

Plik:RFE RL Logo Prague.jpg Źródło: http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:RFE_RL_Logo_Prague.jpg Licencja: Creative Commons Attribution-Sharealike 3.0,2.5,2.0,1.0 Autorzy: Petr Kadlec

Plik:RFE Broadcast Regions.jpg Źródło: http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:RFE_Broadcast_Regions.jpg Licencja: Attribution Autorzy: RFE/RL, Inc.

Licencja

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported
[//creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)